Ar turėjo Lietuva priešintis SSRS ar priimti ultimatumą?

Aistis Masiulis 2c

Mokytoja: Jūratė Litvinaitė

Turinys

- Lietuvos tarptautinė padėtis tarpukariu (I)
- Molotovo — Ribentropo pakto pasekmės Lietuvai
- Lietuvos tarptautinė padėtis tarpukariu (II)
- Ultimatumas, prilygstantis karo paskelbimui
- Birželio 14-osios ultimatumas
- Lietuvos kariuomenės potencialas
- SSRS kariuomenės potencialas
- Kiek laiko Lietuva galėjo atsilaikyti prieš SSRS armijas?
- Paskutinis LR Vyriausybės posėdis
- Kaip perkūnas iš giedro dangaus
- Epochos baimė persidavė Lietuvai
- Pasekmės
- Šaltiniai

Lietuvos tarptautinė padėtis tarpukariu (I)

- Sudėtingi santykiai su Lenkija dėl 1920 metais užgrobto Vilniaus ir rytinės Lietuvos dalies.
- Po A. Hitlerio atėjimo į valdžią, Vokietija Lietuvai nuolat darė spaudimą dėl Klaipėdos krašto, kurio pusė gyventojų buvo vokiečiai.
- 1939 metų kovo 2-ą dieną pasirašyta sutartis dėl Klaipėdos krašto atidavimo Vokietijai.

Molotovo — Ribentropo pakto pasekmės Lietuvai

1939 metais rugpjūčio 23 dieną pasirašyta SSRS ir Vokietijos nepuolimo sutartis ir slaptieji protokolai pagal kuriuos Lietuva "priskirta" Vokietijai (Pagal kitą, rugsėjo 28 dienos sutartį Lietuva "priskirta" SSRS įtakos sferai.

Lietuvos tarptautinė padėtis tarpukariu (II)

- 1939 metų spalio 10 dieną tarp Lietuvos ir SSRS pasirašyta , savitarpio pagalbos sutartis.
- Sovietai nesilaiko savitarpio pagalbos sutarties (didina karines bazes Lietuvos teritorijoje, apkaltino Lietuvą pažeidus sutartį).

Ultimatumas, prilygstantis karo paskelbimui

1940 metais birželio 14-os naktį LR užsienio reikalų ministras J. Urbšys buvo iškviestas į Kremlių. Molotovas pateikė Lietuvai ultimatumą. “Tai buvo blogiausios rūšies ultimatumas, prilygstantis karo paskelbimui <...>”- J. Urbšys.

Birželio 14-osios ultimatumas

Birželio 14-osios ultimatumu iš Lietuvos buvo reikalaujama:

1) suimti ir perduoti teismui vidaus reikalų ministrą K. Skučą ir Valstybės saugumo departamento direktorių A. Povilaitį, kaip neva tiesiogiai kaltus dėl provokacijų prieš SSRS kariuomenę Lietuvoje;
2) sudaryti naują, Maskvai priimtiną vyriausybę, kuri užtikrintų savitarpio pagalbos sutarties vykdymą;
3) įsileisti į Lietuvą neribotą Raudonosios Armijos karių skaičių.

Lietuvos kariuomenės potencialas

Lietuvos kariuomenėje 1940m. birželio 1d. duomenimis buvo 28 005 žmonės. Paskelbus mobilizaciją buvo galima papildomai surinkti 120 400 atsargos karių.

Kariuomenę sudarė: Kariuomenės štabas, 3 pėstininkų divizijos - 9 pėstininkų ir 4 artilerijos pulkai, 5 priešlėktuvinės motorizuotos kuopos, taip pat ginklų rūšys –kavalerija, Lietuvos karo aviacija, karo technikos dalys (inžinerijos, geležinkelininkų, ryšininkų ir transporto padaliniai), Priešlėktuvinės apsaugos rinktinė, Karo tiekimo valdyba, karo komendantūra ir Kauno bei Vilniaus karo mokyklos. Lietuvos kariuomenė buvo ginkluota pakankamai modernia užsienio ir savos gamybos karo technika. Ypač gerai buvo vertinami lėktuvai.

Lietuvos kariuomenės potencialas

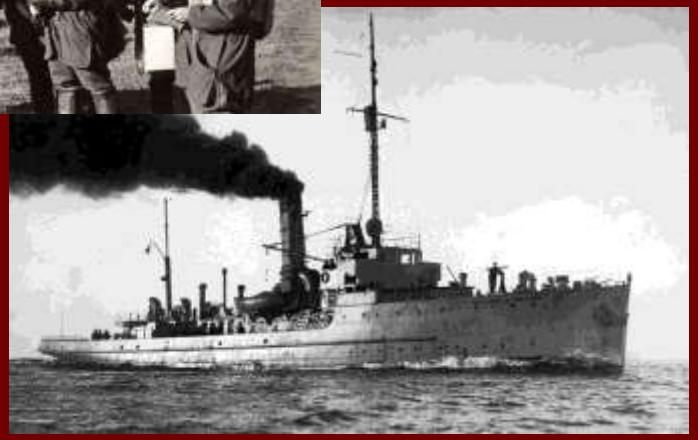

SSRS kariuomenės potencialas

Karo veiksmus prieš Lietuvą turėjo vesti Baltarusijos fronto kariuomenė, kurią, remiantis Meltiuchovu, spalio 2 d. sudarė:

- 3 armija: 5 šaulių ir 2 kavalerijos divizijos, 3 tankų ir 1 motorizuota brigada
- 11 armija: 4 šaulių divizijos, 1 tankų brigada
- 10 armija: 6 šaulių ir 1 kavalerijos divizijos, 2 tankų brigados
- 4 armija: 6 šaulių ir 2 kavalerijos divizijos, 2 tankų brigados (32-a ir 29-a)
- Fronto vadovybės žinioje: 1 šaulių divizija.

Viso: 22 šaulių ir 5 kavalerijos divizijos, 8 tankų brigados ir 1 motorizuota brigada, taigi apie 5 kartus daugiau pėstininkų ir kavalerijos nei Lietuvos kariuomenėje, jau nekalbant apie beveik 2000 sovietų tankų.

SSRS kariuomenės potencialas

Kiek laiko Lietuva galėjo atsilaikyti prieš SSRS armijas?

Manoma, kad Lietuva prieš SSRS armijas būtų galėjusi atsilaikyti apytiksliai 2 mėnesius. Žinoma anksčiau ar vėliau Lietuva būtų pralaimėjusi. Sovietų Rusija palyginus su Lietuva turėjo neišsenkamus armijos rezervus. Tačiau po savitarpio pagalbos sutarties jokių galimybių gintis nebebuvo, kadangi rusų įgulos Lietuvoje buvo pasiruošusios staigiems veiksmams, bei buvo maždaug lygios Lietuvos kariuomenės skaičiui. Lietuvos kariuomenės ginklai sandėliuose, mobilizacijos planai taip pat nesudaryti, taigi gintis nebebuvo prasmės, nes Lietuvos karinės įgulos būtų iššudytos nespėjusios išvykti į mūšį, o mobilizacijai išvis nebuvo vilties.

Paskutinis LR Vyriausybės posėdis

- 1940-ųjų birželio 14-15 Lietuvos prezidentūroje įvyko paskutinis LR Vyriausybės posėdis.
- Dauguma ministrų su Ministru Pirmininku A. Merkiu priešakyje buvo už ultimatumo priėmimą.

Kaip perkūnas iš giedro dangaus

- Birželio 15-ą dieną 300 tūkst. raudonarmiečių kirto Lietuvos sieną ir okupavo šalį.
- Iš liudininkų prisiminimų: “Linksmi visi, ir mokiniai ir mokytojai <...>. Bet štai kažkas įjungė radiją, ir kaip perkūnas iš giedro dangaus trenkė į mus žinia: rusai okupuoja Lietuvą...”

Epochos baimė persidavė Lietuvai

Pasak istoriko Edvardo Gudavičiaus: “Šiandien mūsų istorikai kaltina Lietuvos vadovybę neryžtingumu 1939-1940 metais. <...> Noriu pabrėžti ką kitą: visuotinę baimę kaip istorijos aplinkybę, kaip veiksnį, kaip faktą <...>”

Būtent epochos baimės fone reikia vertinti LR nepasipriešinimą SSRS ir toliau sekusį skaudų mūsų tautai istorijos tarpsnį.

Pasekmės

- Apie 50 metų trukusi sovietų okupacija Lietuvoje
- Represijos ir teroras prieš lietuvius
- Trėmimai lengvinant “sovietizaciją”
- Uždraustos visos politinės partijos ir visuomeninės organizacijos išskyrus komunistines.

Šaltiniai

- “Lietuvos naikinimas ir tautos kova” (1940-1998)
- “Pasaulis ir Lietuva. Naujausiųjų laikų istorija”
- “Baltijos Šalių Istorija”
- http://lt.wikipedia.org/wiki/Tarpukario_Lietuvos_kariuomen%C4%97
- http://lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvos_TSR_istorija

Ačiū už dėmesį